

amplius notum fiet: In vigesimo quinto de restitutione integram concedenda adversus rem, iudicatum pertingit, si laesio aliqua minori (*Provincium & lex 1.*) acciderit non habet locum, quando iudicium fuit prosequutum sine curatoris assistentia (*sup. tit. 16.* tunc non est necessaria restitutio, nam nulla est prolata (*leg. 2. vid. leg. 1. tit. 2. p. 3.*) sententia: in iudicio debet deduci restitutio a minore cum sui curatoris interventione: contra quem (*leg. 3.*) proceditur, audiendus: circa quod versetur restitutio, in pristinum statum reponitur, & noviter tam minori quam adversario audientia non negatur: restitutionis causa pendente, nil innovari oportet: non est restitutoris locus, si lis coepta in minori aetate, in majori terminetur: coram (*leg. 4.*) iudice, per quem fuit instantia definita, seu eius superiori, debet peti restitutio: intra minoritatis tempora usque ad annum 25. impletum potest intentari, & a iudice est conce-

denda, si fraus, error, levitas, defectus in Advocatorum peroratione, novorum instrumentorum inventio &c. unde damnum minori obvenit, fuerint satis ostensa: in probatione, si defecerit, iudicium (*leg. 4. tit. 14. p. 3.*) nec retractatur, nec rescinditur.

In titulo decimo nono decem leges reperiuntur: a quacumque laesione alterius dolo, instabilitateve eveniente per restitutionem in integrum minores liberantur: discrimen inter hunc ac praecedentem titulum in eo consistit, quia in titulo 25. de restitutione adversus rem iudicatum specialiter tractatur: in 19. universalis est decisio, utpote conceditur, si iacturam minor sive in rebus, contractibus, seu sententia sit passus: summam pertingam: restitutionis descriptio notatur: quibus ex causis & rationibus: quibus competat: casus referuntur in quibus ingredi nequit: ubi est intentanda, coram quo iudice &c.)

V.
VACANS SEDES.

- 1. VACANTE Sede Apostolica Major Penitentiarius, seu ejus Officiales facere, & expedire possunt quaecumque ad forum conscientiae pertinent. Ideo absolvere, seu absolvi mandare in dicto conscientiae foro possunt ab iis quoque censuris, a quibus aliiis vivente Pontifice adempta etiam Majori Penitentiario, & Penitentiariae officio absolventi facultas reperitur. Hac tamen lege, quod in huiusmodi censuris, ad tempus dumtaxat, & cum reincidentia in eadem, servatis aliis servandis, absolutio concedatur: Ita ut qui fuerint absoluti, ad novum Pontificem intra terminum pro locorum distantia definiendum, recurrere pro eadem causa teneantur: Neque liceat Penitentiario Majori, ejusque Officialibus praefinitum terminum post Pontificis electionem ampliare, vel prorogare: Benedic. XIV. tom. 1. constit. 95. incip. Pastor bonus §. 51. qui a §. 52. ad 55. prosequitur declarate facultates Sede Vacante Majori Penitentiario competentes, ibi §. 52. Praeterea concedimus, ut si quando aliquod gravius animae periculum imminet, nec celeriter occurrendum videatur, re in Signatura diligenter examinata, & Majori quoque Penitentiario, si in conclavi degat, pro materiae gravitate consulto, & approbante, dispensare, aut dispensari mandare pro eodem foro conscientiae valeant: super illis etiam, super quibus aliiis vivente Pontifice inhibita sit Majori Penitentiario, & Penitentiariae dispensandi facultas: Ita tamen, ut Oratores, sicuti superius dictum est, ad novum Pontificem post ejus electionem similiter debeant recurrere, aliisque appositis clausulis pro casus natura necessariis, & opportunis.
- 2. Pro foro vero externo, eadem Sede Apostolica vacante, eorum officium penitus conquiescat, ita ut a quibuscumque matrimonialibus, & aliis dispensationibus, & absolutionibus, ac declarationibus, necnon quibusvis expeditionibus forum fori mixtum, vel separatum quomodolibet respicientibus omnino absteaneant. Attamen concedimus, ut dicta Sede vacante, pro foro externo facere, & expedire valeant, quae ad Regularium, & praesertim Apostatarum, & fugitivorum necnon, in superioribus facultatibus concessa sunt, Remedium ut Monialibus Confessarios extra Ordinem valeant deputare, si eos ex aliqua rationabili causa petierint, pro earum libitu inter approbatos ab Ordinario ad audiendas Monialium Confessiones eligendis.
- 3. Et demum, ut illos, qui in aliquam censuram Sedis Apostolicae reservatam, etiam ob violatam Ecclesiasticam libertatem, vel immunitatem publice incurserint, vel incurrisse declarati fuerint, & vere, ac sincere poenitentes, & novi Pontificis, ad quem post

electionem recurrere debebunt, mandatis obtemperare parati, beneficium absolutionis sibi ulterius non differri enixe deprecantur, absolvere cum reincidentia, quemadmodum in superioribus dictum est, vel absolvi mandare possint.

Vacante Sede Apostolica, Protesio Generalis Corporis Christi celebrari debet apud Vaticanam Basilicam: Idem constit. 122. incip. Pastoralis sollicitudinis §. 3. ubi seq. praescribit etiam Ritum, quo ibi celebranda est dicta processio.

Reliqua, Vide verb. Sedes vacans.

VACATIO, VACARE.

VACATIO per mortem, & renuntiationem non sunt eadem, nec eodem effectus causant; cap. Susceptum, de rescriptis in 6.

Vacant ecclesiae, beneficia &c. per promotionem alicujus ad Cardinalatum, nisi a Papa concedatur reventio: Sixtus V. constit. 79. incip. Sanctissimus.

Vacant Praeceptorie Militiae S. Joannis Hierosolymitani, quando milites, seu Equites fiunt Episcopi: Gregorius XIII. constit. 82. incip. Controversia.

Vacare censetur loca Montium vacabilia per assumptionem ad Cardinalatum: Urbanus VIII. in Appendic. constit. 38. incip. Decret.

Vacare non intelliguntur Officia Romanae Curiae per mortem vacabilia ob assumptionem ad Episcopatum, Commendam &c. sed per assumptionem solum ad Cardinalatum: Urbanus VIII. in cit. constit. Decret: revocans quoad hoc constit. 79. Sixti V. incip. Sanctissimus.

Quoad beneficium vacationem ipso Jure: Vide verb. Beneficia, art. 7. per tot.

Quoad collationem, & provisionem beneficiorum vacantium: Vide verb. Beneficia, art. 3. 4. & 5. per tot.

Vacatio beneficium inducitur per solemnem professionis emissionem: Benedic. XIV. tom. 2. constit. 25. incip. Ex quo: ubi sic expresse declarat: Denique de beneficiorum vacatione in jure statutum habemus, eam non induci per solum ingressum in Religionem, sed per professionem Regularem dumtaxat, quemadmodum videre est in cap. Beneficium, de Regular. in 6. Et quidem pro eo tempore, quod inter ingressum in Ordinem Regularem, & Professionem solemnem intercedit, debet Episcopus quoad Beneficia curata id ipsum agere, quod alius prestare consuevit, quum Parochus aliquo impedimento detinetur, ne animarum cu-

VAGUS, VAGABUNDUS.

SUMMARIUM.

- 1. Quae proprie dicatur vagus, seu vagabundus.
- 2. Vagi, seu vagabundi, qui certum domicilium, vel habitationem non habent, sortuntur forum, ubi reperitur.
- 3. Parochus proprius vagorum in ordine ad Matrimonium est Parochus illius loci, ubi vagi actu versantur.
- 4. An vagi inire possint Matrimonium apud quemcumque Parochum, etiamsi alteruter tantum sit vagus.
- 5. An vagi obligentur legibus, & consuetudinibus locorum, per quae transiunt, vel in quibus hospitantur, remissive.
- 6. Vagi ubi sint sepeliendi, remissive.
- 7. Vagi possunt absolvi a commissis alibi, etiamsi in loco paratorum criminum essent reservata, si hic non sint reservata.

Vagus, seu vagabundus proprie dicitur ille, qui certam, & constantem sedem habitationis nullibi habet. Item qui post relictum corpore, & animo pristinum domicilium iter facit, quaerens ubi domicilium figat. Sic in re Doctores communiter, per text. in leg. Eius, qui manumissit §. Celsus, ff. ad municipalem.

Vagi, seu vagabundi, qui certum domicilium, vel habitationem non habent, sortuntur forum, ubi reperitur: Aliis enim nullibi pro derelicto, aut contractu possent conveniri contra ea, quae notantur in leg. Haeres absens, ubi Bartolus num. 4. ff. de iudic. Sic Ragnanus lib. 2. Decretal. in cap. Licet 20. de foro competentis num. 26. cum pluribus aliis ibi citatis, Reiffenstuel lib. 2. Decretal. tit. 2. numer. 46. cum pluribus aliis ibi allegatis per text. in l. 1. Cod. Ubi quis de Curali, §. leg. 1. Cod. Ubi de criminibus.

Unde Parochus proprius vagorum in ordine ad Matrimonium, est Parochus illius loci, ubi vagi actu versantur. Vide verb. Impedimenta matrimonii, art. 2. a num. 89. & verb. Lex, art. 3. a num. 46. ad 48.

Posse vagos inire Matrimonium apud quemcumque Parochum, etiamsi alteruter tantum sit vagus, docent Sanchez l. 3. d. 26. num. 14. Pontius lib. 5. cap. 14. §. 1. Layman lib. 5. tract. 9. part. 2. cap. 4. Gutierrez, Leander, Tamb. Bossius, Dicastil. Gobat. Barbosa, Kugier, Krimer citati, & secuti a La-Croix lib. 6. p. 3. n. 750. ubi testatur hanc esse communem sententiam, & sic decrevit Sac. Congr. Conc. die 28. Aug. 1607. apud Aldan. in compendio canon. resolut. lib. 1. tit. 78. numer. 1. & Barbosa in Summa Apostol. decr. verb. Vagus num. 1. his verbis: Vagus ducens uxorem in aliquo loco, ubi est vere domicilium mulieris, potest contrahere in alio loco, ubi voluerit, cum omnes possint esse Parochi vagi, quamvis adsit Parochus mulieris, quia tunc est vere Parochus vagi in alio loco, ubi reperitur vagus.

An vagi, seu vagabundi obligentur legibus, & consuetudinibus locorum, per quae transiunt, vel in quibus hospitantur. Vide verb. Lex, art. 3. a num. 46. ad 48.

Vagi, seu vagabundi ubi sint sepeliendi: Vide verb. Sepultura num. 22.

Vagi possunt absolvi a commissis alibi, etiamsi in loco paratorum criminum essent reservata, si hic non sint reservata, quia cum isti nullum habeant domicilium, adstriguntur solum Legibus Episcopi, ubi continentur. Barbosa part. 3. de offic. & potest. Episc. allegat. 52. num. 16. & alii communiter.

(Si haec materia plene esset cognoscenda, aliarum plurium decisionum, quam quae in nostris legum corporibus reperitur, & praemanibus per me habentur, reminisci oportebat; nihilominus satis superque de hoc in illis fuerit provisum, ex omnibus idea formabitur.)

VASA sacra benedicendi facultatem habent Abbates pontificalia exercentes, etiam Regulares; non tamen per Ecclesias extraneas: Vide verb. Abbas num. 31. §. 18. & in declaratione Sacre Cong. Rit. datæ ad §. Decimum octavum, & verb. Benedictio, artic. 1. num. 20. & 21.

Praelati Regulares, nempe Generales, Provinciales, Priores, Rectores, Præpositi, Guardiani, alique omnes Superiores locales, quocumque nomine nuncupentur, quamvis non possint benedicere Sacra vasa; in quibus intervenit unctio Sacri Christomatis, possunt tamen benedicere alia sacra vasa, & ornamenta, seu paramenta pro usu suarum tantummodo ecclesiarum: Vid. d. verb. Benedictio, §. num. 19. ad 21. ubi dantur ad id varia decreta.

Unde caute legendi sunt Doctores, qui apud La-Croix lib. 6. part. 2. n. 353. & apud alios, dicunt, Superiores Ordinum Mendicantium adhuc id posse etiam per extraneis, ubi est usus, quamvis asserant bona fide id facere, passim permittentibus, & sepe ad eos remittentibus Episcopis. Episcopi enim non possunt absque speciali licentia hanc sacrorum paramentorum benedictionem aliis delegare, ut sæpius decrevit Sac. Rit. Cong. & signanter die 14. Novemb. 1615. apud Gavant. in Manuali Episcop. verb. Benedictio num. 5. & testatur Aversa quest. 11. sect. 13. §. sexto, La-Croix loc. cit. num. 253. & alii passim.

Negue benedictio Sacrorum paramentorum, & vasorum ecclesiasticorum potest fieri ab inferioribus Praelatis Jure proprio, licet habeant territorium separatim, & jurisdictionem, nisi habeant ea, que sunt Ordinis, ut decrevit Sac. Cong. Rit. in nullius 21. Augusti 1601. apud Barbosa lib. 3. juris eccles. univers. cap. 3. num. 31. & in Summ. Apostol. decr. verb. Benedicere, Benedictio, num. 9. Ubi num. 5. refert, quod benedictio paramentorum, & vasorum ecclesiasticorum, in quibus non adhibetur sacra unctio, diversis Abbatibus, Decanis, aliisque personis ecclesiasticis concessa fuit per Sacram Rit. Cong. & signanter in Aquilejen. 20. Apr. 1599. in Elven. 17. Maji 1600. in Lamoren. in Polonia 15. Nov. 1603. in Laudunens. 29. Jan. 1695. in Aquilejensi 24. Apr. 1610. in Augustiana 12. Apr. 1614. in Lucionensi & Gnasensi 4. Sept. 1621.

Protonotarii sine speciali Sedis Apostolicæ, seu Sacre Congregationis licentia, nulla possunt benedicere vasa, paramenta, seu ornamenta ecclesiastica: Sac. Cong. Rit. 17. Julii 1627. apud Gavant. in Manuali Episcop. verb. Benedictio num. 7. & Barbosa in Sum. Apostolico decr. verb. Protonotarius Titularis num. 14.

Vasa Sacra, scilicet calix, patena, ciborium, corporale, dum in his actu continetur Corpus, vel sanguis Christi, à nemine præter Sacerdotem, & Diaconum, sine gravi culpa tangi possunt: Colligitur ex cap. Non oportet 26. & cap. Non oportet 30. dist. 23. & docent Paludanus in 4. dist. 23. quest. 1. artic. 4. Suarez tit. 3. part. 3. disp. 81. sect. 8. Layman lib. 5. tit. 5. cap. 6. num. 18. Tamburin. lib. 1. Sacrific. cap. 2. §. 1. Quarti Commentar. in Rubric. Missalis part. 2. tit. 1. dub. 60. vers. Certum est La-Croix lib. 6. part. 2. num. 360. Sporer tom. 3. part. 2. cap. 6. sect. 2. num. 503. ubi testatur de communi contra Ochogaviam, & Gobat. negantes id esse mortale.

Vasa sacra extra sacrificium licite possunt tangi ab omnibus Clericis, etiam sola prima Tonsura initiatis: Suarez, Tamburin., Quarti, Sporer l. c. num. 357. & alii apud Gobat. trad. 3. d. num. 329. contra Fillicium, & alios id negantes de Clericis sola prima Tonsura initiatis. Acolyti ministrantes licite etiam in sacrificio tangere possunt vasa sacra vacua per expressam concessionem Martini Papæ in cap. Non liceat penult. dist. 23.

Omnes Religiosi etiam laici Ordinum Mendicantium, & communicantium in eorum privilegiis, præsertim deputati ad servitium missarum, & Sacristie, possunt licite tangere vasa sacra, & lavare corporalia ob ex-

pressum privilegium concessum Minoribus à Calisto III. & Sixto IV., ut refert Casarub. in compendio privileg. Fratrum Minorum, & aliorum Mendicantium, & non Mendicantium verb. Corporalia num. 1. §. 2. & verb. Ornamenta Ecclesiastica num. 3. & 6.

Laici, & femina, etiam Moniales absque necessitate, vel rationabili causa nuda manu tangentes vasa sacra, peccant venialiter, ut cum Suarez, Coninch, Azorio, & Sanchez, tradit Layman l. c. n. 19. & tenet Quarti l. c. vers. Secunda Sententia: Pasqualig. quest. 328. num. 4. La-Croix l. c. num. 358. & de communissima testatur Sporer l. c. num. 450. per text. in cap. Sacratas 25. dist. 23. & cap. In sancta 40. dist. 1. de consecr. Immo Tamburin. Opuscul. de Sacrificio lib. 1. cap. 2. §. 1. n. 7. Sotus in 4. dist. 13. quest. 3. art. 3. Fagundes Præcepto 1. lib. 3. cap. 21. Bartolomæus ab Angelo Dialogo 5. §. 321. & multi alii recentiores, quos citat Sanchez lib. 2. Decalog. cap. 43. num. 27. sustinent, laicos, & feminas tangendo vasa sacra, secluso contemptu, nequidem peccare venialiter, quia canones id prohibentes possunt intelligi de consilio, & ob majorem decentiam; nec videtur continere præceptum: Et si ad id accedat aliqua rationalis causa, nullo modo peccare laicos & feminas tangendo vasa sacra, corporalia, & alia hujusmodi, tenent etiam Quarti loc. cit. vers. Colligitur quinto: cum aliis ibi citatis, Layman loc. cit. num. 19. Sanchez l. c. Gobat. l. c. Henric. & plurimi alii.

Hinc Moniales Sacristane possunt licite tangere calices, corporalia, & hujusmodi: In ipsis enim adest rationabilis causa supradicta tangendi, cum ratione sui officii debeant calices, patenas, corporalia, & similia preparare, ministrare, mutare, & hujusmodi, quæ sine tactu præstare non possunt: Pasqualig. de sacrific. novæ leg. quest. 839. num. 9. cum Quintanadven. & Suarez ibi citatis, Cajetanus de Alexandris in Conferentio Monialium cap. 11. §. 5. quest. 12. & alii passim, docentque praxim: Cum enim Moniales gaudeant privilegiis Regularium, & Laici Regulares, præsertim deputati ad servitium missarum, & sacristie, ex privilegio concessa laicis Fratrum Minorum à Calisto III. & Sixto IV. ut dictum est supra num. 8. possunt tangere vasa sacra, corporalia, & purificatoria lavata, poterunt id etiam Moniales Sacristane, cum in ipsis adsit etiam par. rationalis ratio.

Doctrina sub 13. & 14. aliqua moderatione indiget.

Adhibere sacra vasa, corporalia, purificatoria, & hujusmodi ad usum profanum, v. g. in communi mensa ad convivium, ad nares purgandas, & hujusmodi, est peccatum mortale: Id enim præsertim gravius contemptum, & irreverentiam: Unde Jure ipsi naturali prohibentur, etiam etiam Jure ecclesiastico in cap. In sancto 40. cap. Vestimenta 41. dist. 1. de consecr. & cap. 26. 27. 29. 31. & seq. dist. 23. & docent Layman l. c. num. 10. vers. Dico quarto: Quarti l. c. vers. Certum est primum: Suarez l. c. disp. 81. sect. 8. §. Quarto addendum: & alii communiter.

Immo sacra vasa convertens ad usum profanos, si sit laicus, excommunicatur, & si sit ecclesiasticus, etiam sub officio deponitur: Concil. Bracharen. III. cap. 2. & facti ad hoc etiam Concilium, quod dicitur Apostolor. cap. 12. cap. Ad hæc 4. de Religiosis adomibus, Concil. Mediolanen. I. part. 2. tit. de ecclesiis.

Vasa sacra convertens ad proprios usus, vel alienans, Officio privatur, infamis fit, excommunicatur, & tenetur ad restitutionem: Concil. Toletan. XVII. capit. 4.

Vasa sacra, vel alia ecclesiastica Judæis vendens, 18 est in penitentia relegandus, & Judæi ipsa ementes conveniendi sunt à Judice, & ad restitutionem eorum statim compellendi: Gregorius I. lib. 1. Epistol. 66. apud Palavicinium polyanthea sacror. canonum verb. Vasa num. 8.

Alia ad rem: Vide verb. Calix, verb. Paramenta Sacra, verb. Vestis.

VATICANA BASILICA.

Vaticana Basilicæ prerogativa est, ut in ea benedicatur Pallia, quæ à Romano Pontifice Patriarchis, & Archiepiscopis mittuntur; Benedict. XIV. tom. 2. 2. Constitut. 60. incip. Rerum ecclesiasticarum. Er in eadem asserentur prope Corpus B. Petri; Idem ibid. Ipsius Basilicæ Altaristæ injungitur cura Arcula ab eodem Pontifice ornata, in qua ipsa pallia asservantur; Idem ibid. Vaticana Basilicæ Archiepiscopus Dimissorias literas Clericis suæ Basilicæ additis dare, & Sacramentum Confirmationis administrare potest; Idem const. 36. incip. Cum à Nobis.

Vaticana Basilicæ Clero concessum est à Clemente XI. ut de singulis Sanctis Pontificibus Romanis officia propria recitent; Idem const. 54. incip. Posteaquam intelleximus §. 50. In Vaticana Basilicæ celebrari debent Beatificationes, & Canonizationes; Idem tom. 11. const. 36. incip. Ad Sepuchra Apostol. §. 4. Et ipsius Vaticana Basilicæ Sacratio certæ præstationes afferuntur occasione Beatificationum, & Canonizationum; juxta decretum Alexandri VII. confirmatum in dict. constitutione ad sepuchra §. 5. Quod decretum hic ad literam subnectitur, prout traditur ad eodem Benedicto XIV. de Servorum Dei Beatificatione, & Beatorum Canonizatione lib. 1. cap. 46. §. 5. num. 32. Ibi: Sanctissimus Dominus Noster Alexander Divina Providentia Papa VII. prout Summum tam dignitate, tum pietate Pontificem decet, ob singularem suam decoris domus Dei dilectionem præ ceteris sollicitus, ut Basilicæ Vaticana, quæ præ tantæ molis, sacre etiam suppellectilis nitore resplendet, sacristiæ ejusdem Basilicæ sacras vestes, & sane ornatasissimas, in Canonizatione Sancti Thomæ de Villanova adhibitas præcipue sua magnificentia, in Basilicam ipsam Vaticanam religione elargitus fuit: Volensque præterea in futurum sacristiæ indigentis identidem religiose consulere, mandavit, ne imposterum Secretarius pro tempore Congregationis Sacr. Rituum decreta Beatificationum, & Canonizationum, quæ ab ipso Congregationis in fine causarum eduntur, in Acta Sacre Congregationis referat, neque evulget, aut sub quovis preterito Procuratoribus, & Postulatoribus causarum, vel aliis quibuscumque consignet, nisi docto se sacristis majoribus præfate Basilicæ consignasse Sacram suppellectilem veri valoris aureorum mille pro Canonizando, quingentorum vero similium pro Beatificatione; nempe in tot planetis, stolis, & manipulis, nec bursis corporalium, vel albis, & amictibus ad usum missarum privatarum, quæ dietim in dicta Basilica celebrantur, aut in tot palliis, & altarium lintheamentis pariter ad similem usum adhibendis, & prædictis quidem arbitrio Sacristarum majorum præstantibus; quorum proinde cura Sanctitas sua demandavit, quæ magis pro tempore ecclesiæ servitium exigit, Procuratoribus causarum indicare, Secretarium vero Sacre Congregationis, & Sacristas prædictos admonere, & quod eadem festine impleantur, inrigilare. Ne autem hujusmodi decreti ignorantia præsumi possit, idem in Acta Sacre Congregationis referri jussit, prout micrographum, seu verius supplicem libellum manu Sanctitatis sue firmiter ibidem inferri voluit. Die 27. Septembris 1659.

Quia vero magna erat Postulatorum molestia in comparandis suppellectilibus ad normam decreti Alexandri VII. eodem annente Pontifice, prædicto facilius modus est subrogatus, solvendi videlicet aureos quingentos in Beatificatione, & aureos mille in Canonizatione Canonici Basilicæ Ætatis, qui eos fideliter erogant in comparandam ipsam suppellectilem necessariam, necnon Capitulo reddunt rationes expensarum. Ideo in ejusdem Basilicæ Sacratio ad perpetuam rei memoriam erectus est lapis, in quo hæc verba leguntur.

ALEXAND. VII. Ponti. Max. Quod singulari ejus munificentia Vatic. Basil. Sacra suppellectili abundanter sit instructa, Ad illamque conservandam, & augendam Apost. Decreto affluunt subsidia.

Perpetuo duraturum subsidium sit attributum; Beneficii magnitudinem referentes; Ac posteritati testantes, Post anniversaria Sacra Solemni Ritu instituta Grati animi monumentum.

Canonici possunt, Fontis Baptismalis benedictione in Basilica Vaticana peragenda, debent per se, vel per alios interesse Rectores Ecclesiarum illi subjeetarum. Sic statuit Benedictus XIV. constitut. incip. Ad honoratum, §. 9. ***

VECTIGAL.

Vide verb. Gabella.

VENATIO, VENATOR.

Summariu M. Venatio qualis, & quando sit Clericis, & Religiosis specialiter interdicta, & aliquando sit eis concessa.

Venatio, seu piscatio potest ex justa causa à Principe, vel Republica sub pena prohiberi, etiam in locis publicis.

Immo prudentissime faciunt Principes, & Republice in variis casibus, qui assignantur.

Item potest Princeps venationem prohibere in certis locis, & certorum animalium ad solam ipsius, vel aliquarum personarum benevolentiam recreationem.

Venantes, & piscantes contra Jus, & prohibitionem Principis, peccant graviter, vel leviter, juxta gradum, vel minus notabilem contraventionem, & damnificationem.

Tales venantes, & piscantes contra Jus, & prohibitionem Principis, ultra peccatum, & quod currunt, tenentur ad compensandum damnum inde secutum.

Item pariter est dicendum, quando aliquis privatus in Jus privatum quoad alios habet ad venationem, aut piscationem in aliquo loco, cum possit quilibet de Jure Civili Jus venandi in loco ad se spectante, præsertim speciali sepe, aut muro clauso, sibi reservare, alique interdiceret.

Spectato tamen solo Jure naturali talis venatio videtur licita præsertim in prædiis aperti, omnibusque patentibus, ubi fieri potest sine detrimento ipsorum prædiorum Domini: Nec potest Dominus ibi venationem aliis prohiberi.

Immo si in fundo aliquo etiam sepe clauso sibi à Domino minima quoad venationem reservata, alique interdictione, ita multiplicentur animalia, ut vicini gravia offerant nocimenta, possit ibidem neglecta tanquam irrationali, & injusta ejus prohibitionem venatio licite exerceri, insuper Dominus tenetur ad reparandum talium nocementorum.

Sic etiam Principes tenentur ad restitutionem, si vel prohibendo, ne subditi ferat arcant, seu abigant à frugibus, vel nimis multiplicando animalia, gravia offerant ipsis subditis nocimenta.

Item si Principes venando malibilibus protrahant satrapa, grana excutiant, vineas, & sepes ledant, alique similia gravia nocimenta subditis offerant, tenentur ad compensationem.

Et à fortiori tenentur ad talem compensationem privati venatores.

Licetum est quilibet animalia ferina, & silvestria non-

BIBLIOTECA CENTRAL

Lex 4. tit. 20. p. 2. postquam decernit, & res stabili quibus populus debet insistere, alimenta ut consequatur, jubet, otiosos eliminandos: cura est adhibenda, ut omnes ex communitate operationibus incumbant: terræ abundantia ab omnibus est procuranda: otiositas fuganda: vagi homines lingua hispan. *Valdíos* permitti haud valent: qui in suo solo tranquilla vita fruuntur, idem præamant, & converso validi isti otiosi inimici reputantur, atque eorum inertia innumerabilia irrogat præjudicia: nec ex bonis aliorum adjutorium merentur, ideo à terra expellendi, & eisdem non est elemosyna elargienda, nam consonum rationi videtur, operationem aliquam exercere nollenti denegari seu non præstari alimenta. Successive præscripta circa vagabundos *tit. 11. lib. 8. tam leg. quam Auc. Acc. tit. 14. lib. 8. Ord. Reg. memorie tradere quam sit conveniens est ipsius lectura apparet: qui sint, & in eos quomodo alio in tempore atque procedendum, fit patens; intueberis discrimen penarum tum decretarum, si cum nostræ ætatis decisionibus illæ conferantur. Reflecte determinata *lit. A. pag. 215. lit. E. pag. 213. col. 2. & 214. col. 1. lit. P. pag. 32. lit. Q. verb. Questare, vers. Litteræ Diocesani: in add. hisp. & nov.* (Cum eodem objecto *Reg. Sch. 20. Febr. an. 1783.* per quam præcipitur *Reg. Resolut. 16. Septemb. an. 1757.* observantia.) *Hiscæ adijce *lit. G. pag. 150. in nov. ostensa.***

Regia Ordinatur in addit. huic verbo subjecta in cognitionem eorum qui pro vagabundis reputandi videbantur sufficere; iterum atque iterum, ut vagantæ aditus non pateret, legum promercuratur ventantium, eorum præsertim (vid. *Reg. Sched. 2. Aug. verb. Parentes ante vers. Viceversa: citatum*) eandem per plateas, viasque publicas lingua vernacula *Buboneros*, exercentium adimplementum seu executio demandatur. Omnibus, Melitenses, Taurinenses, Genuensibus vulgo *Maltesses, Pionnontes, y Genoveses* aliivæ alienigenis, & naturales quamvis fuerint, fixo domicilio carentibus, prohibetur, res venales de uno loco in alium asportare; repetuntur prohibitiones circa ea, quæ ex *vers. dict. Reg. Ord. libi: Quo* ne tamen otro exercicio: usque in fin. nec permittendi errantes homines, licet certam sedem habentes, qui plerumque vanis psalmis utuntur vulgo *Saludadores*: neque laqueos aut insidias, ut lupi capiuntur, parantes, nostro idiomate *Loberos*: hæc venatio à jure resistitur, & solum (*Reg. Sched. 16. Jan. an. 1772. §. 10.*) Judicibus Ordinariis juxta exigentiam inest facultas, usque ad luporum, vulpium, aliorumque noxiorum animalium exterminium opportune providendi: sic per *Reg. Sched. 25. Mart. an. 1783.* star provimus, in eaque fit mentio *Reg. Ordin. 7. Maj. an. 1775. Reg. Sched. 2. Aug. an. 1781. vid. verb. Parentes, etiamque recordatur Reg. Sched. 24. Nov. an. 1778. vid. verb. Questare.* Ad rem circa venationem *lit. A. pag. 230. col. 1. vers. Axioma: in fin. quoque conducit *lit. C. pag. 180. in add. hisp. dictatum*: per extensum verb. Venatio.*

In supra scripta remissione *lit. E.* leges reperies queis fit mentio de elemosynas distribuendi modo; remissiones ibi contentas si attente perlegeris, quis dubitat, multas dispositiones, in pauperum favorem promulgatas inveniri? recognoscantur ultimæ viginti leges, & omnes Auc. Acc. tit. ibidem in *dict. add. nov. vers.* In septima: recordatorum: quanta commiseratione veri tractentur pauperes, animadvertes: ab elemosynæ emendicatione non omnes accentur, immo veris emendicare permittentur, cum signorum demonstratione ad efflagitationem procedendorum: in suo domicilio quivis mendicabulum exercere: enise demandatur, quod in omnibus oppidis, singulisque eorum parochiis *Deputati* nominentur qui veros distinguant pauperes, quibus uno in tempore tabula quedam, schedula alio illorum manu, ecclesiæque Rectoris subscripta, ad probationem judicis Ordinarii illius oppidi intercedente, veniam ad elemosynas petendas ostendens, posteaquam peccata salutari medicina deleverint, & cælesti pabulo se refecerint, tradebatur: sollicitudo maxima adhibebatur, ut per dictos Deputatos non solum sed etiam

alias personas in subventionem pauperum ægritudine laborantium, & egenorum, hoc est, qui pudore ab emendicatione deterentur, quotidiani victus ferret quietatio: res inter alias denique determinatur, omnes Prælatos, Vicarios eorum, Judices (in sua qualibet diocesi & jurisdictione) Administratores, Patronos, ceterasque personas, ad quos hospitalium cura spectat, informationem suorum reddituum, fundationem aliorum, piorumque legatorum, in hunc finem inibi existentium assumere, omnem diligentiam, ut bene distribuantur, impendendo. Ne contemptantur quæ *lit. A. pag. 54. lit. C. cum remis. pag. 278. & lit. J. pag. 309. & seq. in add. hisp. exponuntur.*

Nunc equidem hic aliquas alias determinationes inserere oportebat, videlicet *Primo*, Edictum 12. Nov. an. 1766. *Secundo*, Patronorum regii fisci responsum 28. Aug. an. 1760., super cujusdam confraternitatis in adjumentum Matritensis, Divique Ferdinandi hospitiorum formatione: *Tertio* Reg. Schedul. 25. Febr. an. 1770. post dictæ confraternitatis erectionem, expeditam, ubi opera ad eorum subsistentiam aliqua decernuntur: *Quarto*, Reg. Decretum 18. Nov., & Ord. Circ. 24. an. 1777: *Quinto*, Edictum 16. Mart.: *Sexto*, Auc. Acc. 13. & 30. ejusd. mens. an. 1778: *Septimo*, Reg. Ord. 24. Jul.: *Octavo*, Bannimentum 23. Oct. an. 1783: *Nono*, Alia duo decreta in parvo Codice vulgo *Gaceta*, num. 16. & 53. an. 1784. typis mandata, in applicationem cujusdam numeri puerorum, ut militie servitio dicati, vitent ignaviam, sibi, & republicæ utiles efficiantur: *Decimo*, Reg. Sched. 24. Jun. ejusd. an. 1784., in qua viginti novem capita in regie præmaticæ 19. Sept. an. 1783. (sup. *lit. G.*) executionem præscribuntur: *Undecimo*, Dux Reg. Sched. 27. Nov. an. 1783. cum Reg. Decreto II. ejusd. mens. & an., in eoque inseritur Breve SS. Pii VI. die 14. Mart. an. 1780. expeditum: *Duodecimo*, tandem Reg. Sched. 3. Febr. an. 1785., per quam præcipitur, ut in omni territorio, ubi Convictus caritativi sint formati, sive stabilendi, nec in minimum Auc. Acc. 13. & 30. Mart. an. 1788. infringantur, ideo ad literam in dict. sched. recensentur, ut eorum ignorantia à nemine exponatur.

Aliquid amplius: in eis contenta detegentur, & illustratio, institutioque quam regium matritense hospitium, Divique Ferdinandi ann. 1766. meruit, ut intra trium dierum spatium omnes qui sudore suo nequirent cotidianam acquirere alimoniam, in illo se producerent, in quo necessaria ad spirituale, ac corporalem refectorem pararentur, ad ejus aures non pervenit? Verum ut eos sic receptos major invenirentur alendi facultas, eodem tempore variæ capsulæ viridi colore adumbratæ cum inscriptione hispanica *Hospitio General, in quibus (dict. edit. 12. Nov. an. 1776.)* fidelium ad receptorum opulationem elemosynæ conderentur, fuere distributæ: hodie per erectionem Disputationum (vid. *Auc. Acc. 30. Mart. addit. hisp.*) si non istæ capsulæ, aliæ sunt subrogatæ, quarum eodem sermone est titulus. *Los pobres jornaleros, desocupados, enfermos, y convalescentes del Barrio &c. echarán los memoriales el miércoles de cada semana, expresando en ellos la calle en que viven, casa, número, y manzana*: atque regii cœtus ad horum hospitiorum directionem nova creatio advertitur, per quam quedam formaretur confraternitas, (vid. *sup. vers. Secundo, & Tertio*) ut omnes in hac villa matritensi domicilium constituentes per eorum divisiones vulgo *Quartales* hostiatim quarerent, opem, & auxilium eisdem indigentibus necne conferrent: quare etiam, cum inspiceretur, debere omnia necessario provideri, ne forte victus ratio ipsis deficeret, in opportuniorem pauperum subsistentiam meditando, præceptum notatur, non solum ut, posteaquam oblationis quota à Parocho de bonis ex hac vita migrantium fuerit exacta, de ceteris, persona nulla excepta, usque ad valorem dictæ quotæ quingue regales pro centum consignarentur, sed quoque indulgetur de omnibus stantibus, seu in hac villa habitantibus, pro singulis equis, & aliis hujus nature animalibus, ad eorum usum destinatis, non

promeritoris, octo asses, maraveinaque duo esse singulis mensibus solvenda: plurimis aliis concessionibus insuperhabitis in proventibus vulgo *del Tabaco* consignatis, in rerum venalium exactioe nostro idiomate *las Sisas*, in eis, ad concilia populorum lingua hispanica de *Propios, y Arbitrios* spectantibus, in vino igni eliquato sub nomine vulgo *Aguardiente*, in utilitatibus ex pauperum in eodem hospio ad funera comitatu proventibus, multisque aliis tam solvendis pro qualibet persona ad comedia locum concurrente, quam ex regia gaza vulgo in *la Tesoreria mayor* concessis, ac in pensionibus rerum in possessione, atque proprietate ad eandem misericordie domum pertinentium, absque omissione juris vulgari lingua *de los Juros, y efectos de Villa* resultantium.

Præcedentes ordinationes in inopum subsidium adhibere hujus villa matritensis incolas non solum obstringentes, sed omnes regnicolas, sæpe sæpe iterati præcipitur, (vid. *ex. vers. Quarto ad vers. Nono, exclusive*) quia sicut medicamentum salutis conservationi, vel infirmitatis expulsiōni appositum, si derelinquitur, in deterius perneccesse salus dilabatur, ægritudoque corpus extenuabit seu assumet, non dissimiliter quando determinationes regie ad corpus politicum sustinendum diriguntur: penæ in contraventores, modo impedimentum satellitibus in eorum recollectione destinatis præstiterint, decernuntur, decem argenti vulgo *ducados* pro prima vice, pro secunda viginti, duplice pro tertia, præter determinatas in delicti ab eisdem commissi verbis aut factis animadversionem, omnes commonefaciendo, ne in suas domos, habitaciones, aliavæ abscondita loca hujusmodi personæ recipiantur.

Denique cum desideraret Rex Catholicus opem, & auxilium vere indigentibus ne deficeret, atque per calles & plateas à mendicatioe inopes averterentur, post præcitas determinationes decrevit, *misericordie domos* in qualibet suarum ditiorum diocesi erigere, earum congrua dotationi providere, ac reliquos vero quos in dictis domibus recludi non oporteret, secundum quorumvis qualitates solamen impetrare: quod quidem suffere vires Regii Mariti cum non possent, ex bonis ecclesiæ, tamquam pauperum etiam in casu necessitatis patrimonium, (*leg. 2. tit. 5. lib. 1. Recop. Cast. Vid. verb. Decime & lit. E. pag. 154. in nov.*) juvari aliquo subsidio à Summo Pontifice D. Pio VI. sicut supplicatum, ita indultum: ideo quotannis aliquam partem, tertiam videlicet, dum congruum debitum non imminuant, de Præfecturis, Canonicatibus, Dignitatibus etiam majoribus post Pontificalem (*vers. Undecimo*) in Cathedralibus, & Collegiatis, in Regis nostri Catholici dominiis existentibus, ac imposterum vacaturis, modo ad ejus nominationem seu presentationem conferantur, aut sint ex numero eorum qui vigore Concordati (vid. *verb. Beneficium, in fin.*) Apostolici in aliquot casibus, & temporibus ad eundem illorum nominatio seu presentatio spectat, episcopatibus, beneficiisque curam animarum habentibus exceptis, percipere posse, media aliqua persona ecclesiastica, est concessum: salvis semper juribus, & consuetudinibus quoad pensiones super eisdem episcopatibus imponi solitas Sedis Apostolicæ auctoritate. Sufficiant prænotata.

VANAGLORIA.

Vide verb. Superbia num. 8.

VANA OBSERVANTIA.

Vide verb. Superstitio à num. 45.

VASA SACRA.

SUMMARIUM.

1. *Vasa sacra benedicendi facultatem habent Abbates, Pontificales exercentes, etiam Regulares, non tamen pro ecclesiis extraneis.*
2. *Prælati Regulares quomodo non possunt benedicere sacra vasa, in quibus intervenit unctio Sacri Christi, possunt tamen benedicere alia sacra vasa, & ornamenta, seu paramenta, pro usu suarum tantummodo Ecclesiarum.*
3. *Unde cause sunt legendi Doctores asserentes posse Prælatos Regulares dicta sacra vasa, ornamenta, seu paramenta benedicere etiam pro alienis Ecclesiis.*
4. *Episcopi non possunt absque speciali licentia Sedis Apostolicæ hanc sacrorum paramentorum benedictionem aliis delegare.*
5. *Neque benedictio sacrorum paramentorum, & vasorum ecclesiasticorum, potest fieri ab inferioribus, nisi à Prælati jure proprio, licet habeant territorium separatum, nisi habeant ea, que sunt Ordinibus.*
6. *Benedictio paramentorum, & vasorum ecclesiasticorum, in quibus non adhibetur sacra unctio, dicitur versis Abbatibus, Decanis, ab iisque personis Ecclesiasticis concessa fuit à Sacra Rit. Congregatione.*
7. *Protonotarii sine speciali Sedis Apostolicæ, seu Sacre Congregationis licentia, nulla possunt benedicere vasa, paramenta, seu ornamenta Ecclesiastica.*
8. *Vasa sacra, dum in eis continetur Corpus, & Sanguis Christi, à nomine præter Sacerdotem, & Diaconum sine gravi culpa tangi possunt.*
9. *Vasa sacra vacua extra sacrificium licite possunt tangi ab omnibus Clericis, etiam sola prima Tonsura initiatis.*
10. *Acolyti ministrantes licite etiam in sacrificio tangere possunt vasa sacra vacua.*
11. *Omnes Religiosi etiam laici, presentim deputati ad servitium Missarum, & Sacristiani, possunt licite tangere vasa sacra, & lavare corporalia.*
12. *Laici, & famina etiam Moniales, absque necessitate, & rationabili causa nuda manu tangentes vasa sacra peccant venialiter.*
13. *Immo secluso contemptu secundum multos nequidem peccant venialiter.*
14. *Moniales Sacristiana possunt licite tangere calices, & lavare corporalia, ac purificatoria.*
15. *Adhibere sacra vasa, corporalia, purificatoria, & hujusmodi ad usum profanum est peccatum mortale.*
16. *Immo sacra vasa convertens ad usum profanum, si est laicus excommunicatur, & si sit ecclesiasticus etiam ab officio deponitur.*
17. *Vasa sacra convertens ad profanos usus, vel alienans, officio privatur, infamis fit, excommunicatur, & tenetur ad restitutionem.*
18. *Vasa sacra, & alia ecclesiastica Judæis vendens, est in penitentia relegandus, & Judæi ipsa ementes conveniendi sunt à Judice, & ad restitutionem eorum statim compellendi.*
19. *Alia ad rem, remissive.*